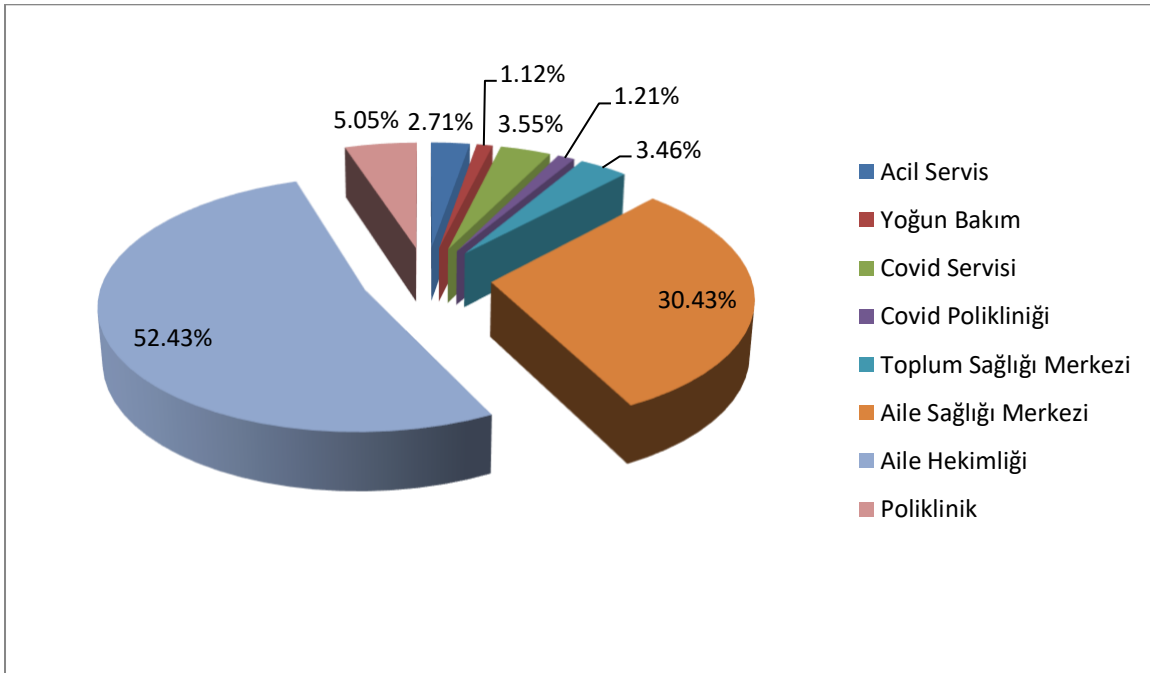

Sağlık çalışanlarının COVID-19 salgını süresince yaşadığı sosyal ve psikolojik sorunları tanımlamak, anksiyete ya da korku nedenlerini belirlemek için AHEF Bilim Komisyonu tarafından ankete ilişkin sonuçların dökümü ve analizi yapılmıştır. Anket 12 Nisan- 18 Nisan 2020 tarihleri arasında internet ortamında uygulanmış olup katılımcılara sosyal medya yoluyla, ankete katılabilecekleri bağlantı iletilmiştir.

Ankette toplamda 13 soru sorulmuş olup bunların bir kısmı katılımcıların yaş, cinsiyet, mesleki deneyim (yıl) ve çalışılan birim gibi sosyodemografik ve tanımlayıcı verileri toplamaya, diğer kısmı da katılımcıların salgınla beraber sosyal durumlarındaki değişiklikleri, anksiyete düzeylerini ve nedenlerini sorgulamaya yönelik sorulardı. Çalışmaya 1068 sağlık çalışanı katıldı.

Ankete katılanların yaş ortalaması 42,62' ydı (min: 21, max: 65, SD: 9,06). Ankete katılanların %50,93'ü (n:544) kadın ve %49,07' si ise (n:524) erkekti. Katılımcıların ortalama mesleki deneyimleri 18,46 yıldır (min: 1yıl, max: 41 yıl ve SD: 9,31).

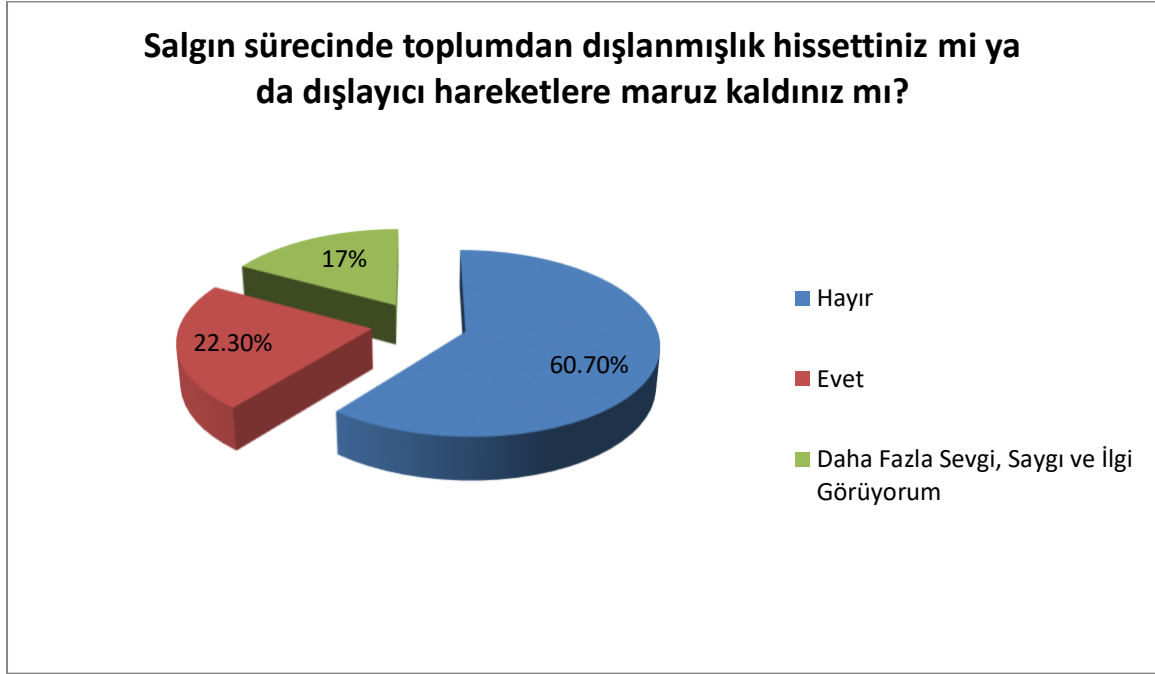
Çalışmaya katılanların %52,43' ü (n:560) Aile Hekimliği yapmaktayken bunu Aile Sağlığı Merkezleri' de çalışan hekim dışı sağlık personeli (ASÇ, sınıflandırmaya istinaden çalışan kişiler v.b.) %30,43 (n:325) takip etmekteydi. Çalışmaya katılanlar arasında en küçük grubu yoğun bakımda çalışanlar oluşturmaktaydı (%1,12 ve n:12). Aile hekimleri ve aile sağlığı çalışanlarının yoğunlukta olmasının nedeni anketle ilişkili duyuruların aile hekimliği ile ilişkili sosyal medya gruplarında daha aktif olarak duyurulması ve aile hekimlerinin sosyal medyada güçlü bir örgütlenmeye sahip olması nedeniyle olabilir. Şekil-1' de ankete katılan kişilerin çalıştıkları birime göre dağılımları görülebilir.

Şekil 1- Ankete Katılanların Çalıştıkları Birimlere Göre Dağılımları

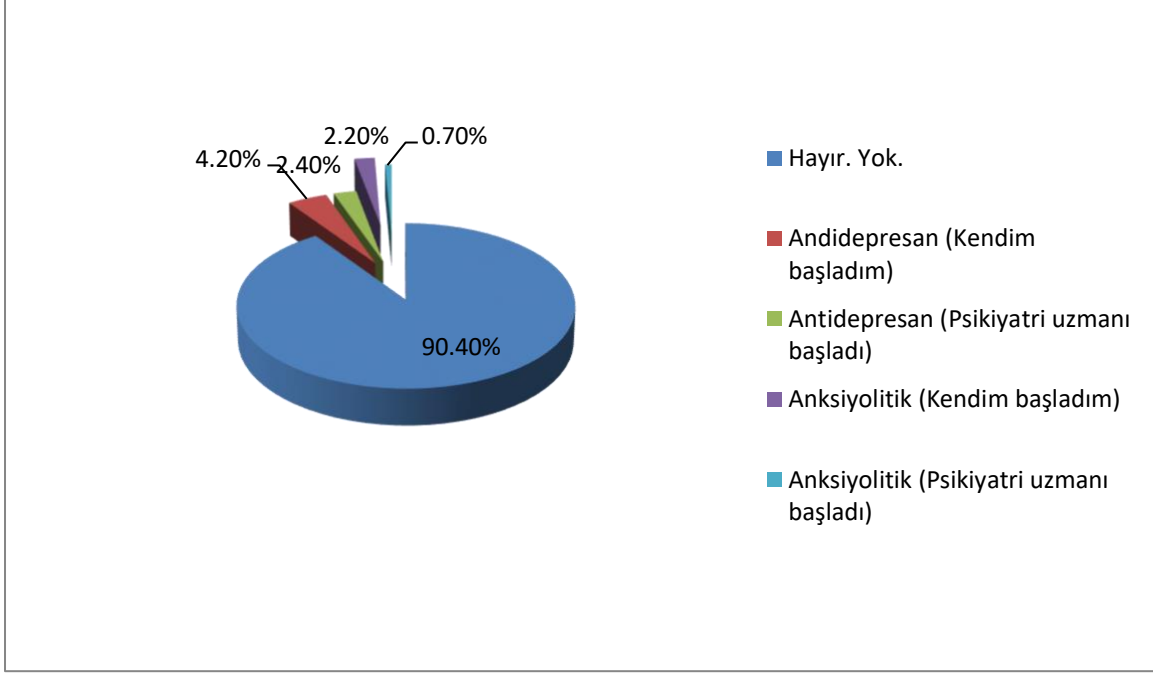
Katılımcılara salgın dönemindeki en büyük endişe ya da endişe nedenleri sorulduğunda en büyük endişe kaynağı ailelerinde ya da sevdiklerine hastalık bulaştırma endişesiydi (%94,1; n:1005). Bunu %49,1 ile (n:524) hasta olmak ya da ölüm korkusu takip etmekteydi. Katılımcıların arasında şiddete uğrama endişesi taşıyanların oranı da %40 (n:327)' dı.

Salgın sürecinde toplumdaki dışlanmışlık hissedenenlerin oranı %22,3' t  (n:238). Buna karşın çevresinden daha fazla sevgi, saygı ve ilgi görenlerin oranı ise %17'ydi (n:182). Şekil-2' de katılımcıların "salgın sürecinde toplumdaki dışlanmışlık hissettiniz mi ya da dışlayıcı hareketlere maruz kaldınız mı" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımları görülebilir.

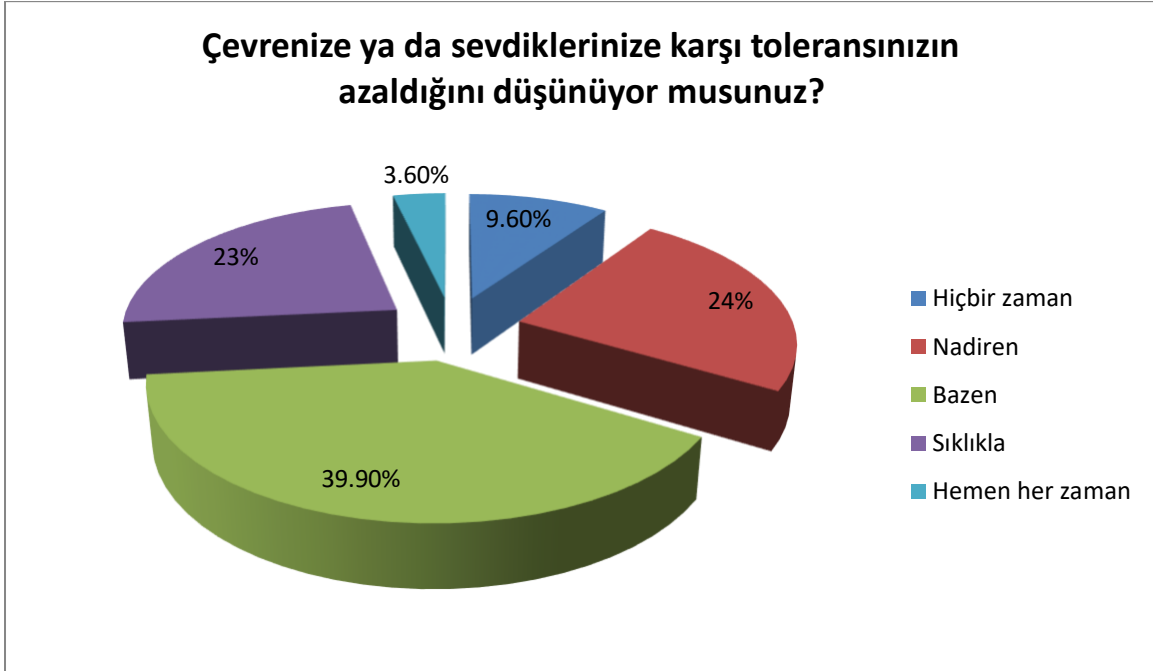
Şekil 2 Salgın Sürecinde Toplumdaki Dışlanmışlık Hissettiniz mi ya da Dışlayıcı Hareketlere Maruz Kaldınız mı?

İştah artışı ya da azalması, ilgi istek kaybı, uykusuzluk ya da aşırı uyuma gibi depresyon bulguları olanların oranı %62,2'ydi. Buna karşın katılımcıların %90,4 (n:966) Covid-19 pandemisi sürecinde başlanmış (pandemi öncesi kullanmamak kaydıyla) anksiyete ya da depresyon tedavisi bulunmamaktaydı. Bu durum kişilerin profesyonel yardım almadan anksiyete ya da depresyonla baş etmeye çalıştıklarını ya da anksiyete ve depresyon ile ilişkili yakınmalarının Őiddetini  nemsemediklerini gösterebilir.

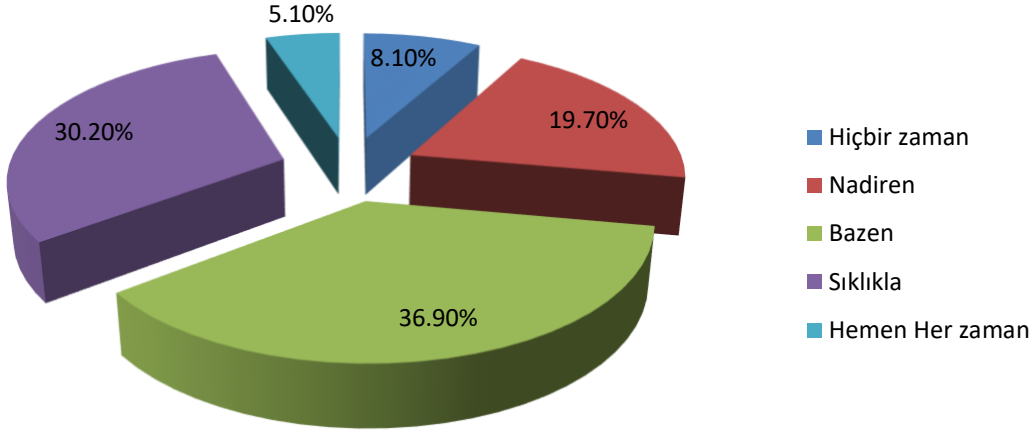
Şekil 3 Covid-19 pandemisi sürecinde başlanmış (pandemi öncesi kullanmamak kaydıyla) anksiyete ya da depresyon tedaviniz var mı?

Katılımcıların toplam %33,6' si sevdiklerine karşı toleransının nadiren düştüğünü ya da hiçbir zaman düşmediğini düşündüklerini belirtti. Buna karşın hastalar ve hasta yakınlarına karşı toleranslarının hiçbir zaman düşmediğini ve nadiren düştüğünü düşünenlerin toplam oranı ise %27,8' di. Şekil 4 ve 5' te katılımcıların sevdiklerine ve hasta/hasta yakınlarına karşı toleranslarının nasıl değiştiğini gösteren grafikler görülebilir.

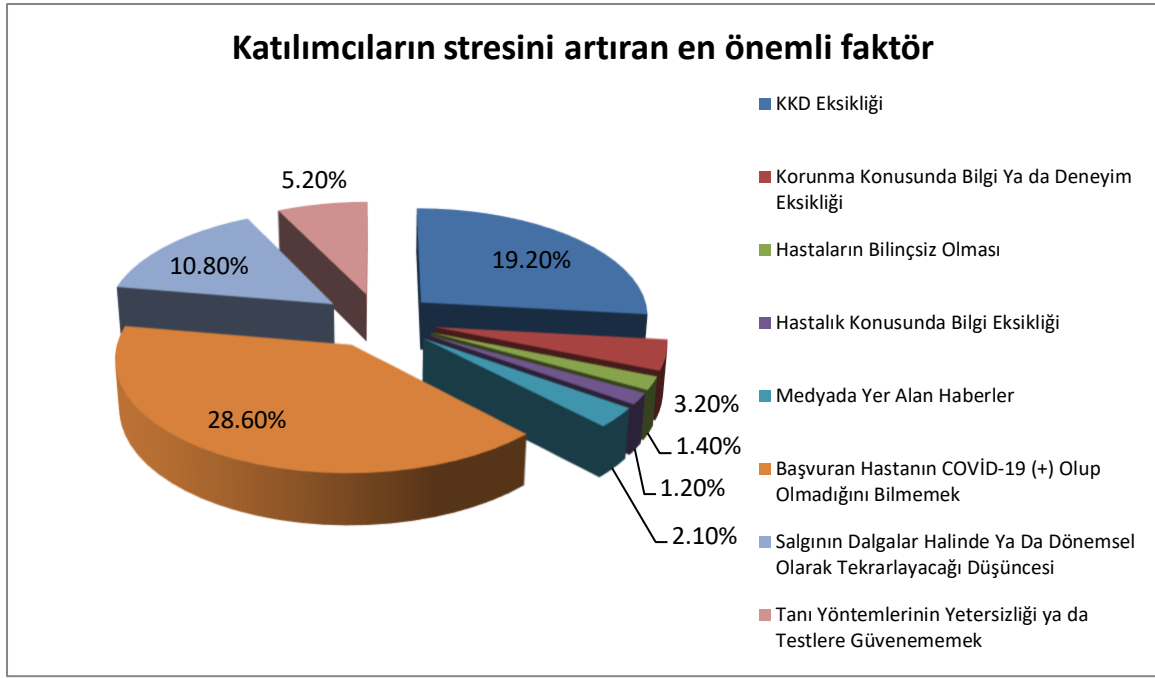
Şekil 4: Çevrenize ya da sevdiğinize karşı toleransınızın azaldığını düşünüyor musunuz?

Hastalar ya da hasta yakınlarına karşı toleransınızın azaldığını düşünüyor musunuz?

Şekil 5 Hastalar ya da hasta yakınlarına karşı toleransınızın düştüğünü düşünüyor musunuz?

Katılımcıların stresini arttıran en önemli faktör %30,2 (n:323) hastaların bilinçsiz olmasıydı. Bunu %28,6 ile başvuran hastanın COVID-19 pozitif olup olmadığını bilmemek izliyordu (n:305). Üçüncü sırada ise kişisel koruyucu donanım eksikliği %19,2 (n:205) gelmekteydi. Katılımcıların sadece %2,1' i (n:22) sosyal ya da konvansiyonel medyada yer alan haberlerin kendileri için en önemli stres faktörü olduğunu belirtirken korunma konusunda bilgi ya da deneyim eksikliğinin kendisi için en önemli stres faktörü olduğunu belirtenlerin oranı da %2,1 (n:22)' ydi. Ayrıca hastalık konusundaki bilgi eksikliğini en önemli stres faktörü olarak görenlerin oranı da %1,9 (n:20)' du. Bu durumda sağlık çalışanlarının hastalık ya da korunma konusunda bilgi ve deneyimleriyle ilgili kaygılarının düşük olması yeterli bilgi ve deneyime sahip olduklarını düşündüklerini gösterebilir. Ayrıca da yeteri bilgi ve deneyime sahip olduklarını düşünmeleri nedeniyle de medyada hastalıkla ilgili yer alan haberleri de en önemli stres faktörü olarak görmemeleri ya da önemsememeleri sonucu da doğal olarak çıkabilir. Anket sonuçları bu bağlamda tutarlı olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte hastaların bilinçsizliği, başvuran hastanın COVID-19 pozitif olup olmadığını bilinmemesi ve kişisel koruyucu donanım eksikliği gibi faktörler en önemli risk faktörleri arasında ilk üç sırada yer almıştır. Bu üç faktör sağlık çalışanının kendi iradesi, eğitimi ya da becerisi ile düzeltemeyeceği faktörler olup buradan da sağlık çalışanlarının en çok müdahale edemedikleri ya da değiştiremedikleri faktörlerden dolayı stres duydukları anlamı çıkabilir. Şekil-6' da sağlık çalışanlarının stresini artıran en önemli faktörler görülebilir.

Şekil 6 Katılımcıların stresini artıran en önemli faktör

Katılanlardan, anksiyete düzeylerini 1 ile 10 arasında skorlamaları istendi (1: en düşük ve 10: en yüksek). Anksiyete düzeyini 1 olarak nitelendiren kişi sayısı sadece 23' tü. (%2,2). Anksiyete düzeyini 10 olarak belirten 90 kişi (%8,4) bulunmaktaydı. Anksiyete skorlarının ortalaması 6,56 olarak gerçekleşti (SD: 0,067).

Ayrıca mesleki deneyimin süresi ve anksiyete düzeyi arasında korelasyon olup olmadığı da incelendi. Mesleki deneyim ile anksiyete arasında anlamlı korelasyon saptanmadı (korelasyon katsayısı -0,05). Ayrıca anksiyete ile yaş, anksiyete ile çalışılan birim arasında da korelasyon saptanmadı.

Ankete katılan sağlık çalışanlarından %53,2' si (n:568) ailelerinin kendileri için her zamankinden daha tedirgin olduğunu belirtti. %2'si (n:21) ise ailelerinin kendilerine karşı tutumlarının daha dışlayıcı ve daha damgalayıcı olduğunu belirtti. Şekil-7' de sağlık çalışanlarının ailelerinin tutum değişikliklerinin grafiği görülmektedir.

